

A gyakornokokat támogató rendszer megvalósításának terve

Munkaterv

Nyilvános munkaanyag

Készítette: Simon Gabriella

2013. július 15.

Tartalom

Bevezetés.....	3
1.1 A bevezető szakasz szerepe a kezdő tanár pályáján.....	3
1.1.1 A bevezető szakasz keretei és a hálózatosodás támogatása	4
1.1.2 A gyakornokok támogatásának elemei a pilot programban.....	5
Gyakorlati megvalósítás	7
2.1 A szakmai segítő kiválasztása	7
2.1.1 Bemeneti feltételek.....	7
2.2 A szakmai segítő és a gyakornokok képzése	8
2.2.1 A szakmai segítő képzésének célcsoportja.....	8
2.2.2 A gyakornokok képzésének célcsoportja	8
2.2.3 A képzések tervezett témái.....	8
2.2.4 Módszerek, munkaformák.....	9
2.2.5 Ellenőrzés, értékelés, tapasztalatok összefoglalása	10
2.3 A támogatás egyéb formái.....	10
2.3.1 Honlap-támogatás a képzésekhez kapcsolódóan és a pilot program ideje alatt	10
2.3.2 Tudásmegosztás.....	11
A koncepció projektszintű megvalósításának lépései	12
A koncepció kialakítása.....	12
A képzési terv elkészítése előtt szükséges lépések	12
A képzés folyamata	12
A képzéseket követő tevékenységek és a támogatás megvalósulása	13
A pilot program zárása	14
A pilot program szakmai nyomon követése	14
A szükséges dokumentumok	15
A műhelymunkák tapasztalatainak felhasználása	16
5.1 A műhelymunkák tapasztalatai.....	16
5.1.1 Mentor (szakmai segítő) műhely.....	16
5.1.2 Gyakornok műhely	16
Irodalomjegyzék	18

Bevezetés

1.1 A bevezető szakasz szerepe a kezdő tanár pályáján

A Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 64-65. §-a szól a pedagógusok előmeneteli rendszeréről. A 64. § (4) bekezdés szerint a pedagógus életpálya fokozatai az alábbiak:

- Gyakornok,
- Pedagógus I.,
- Pedagógus II.,
- Mesterpedagógus,
- Kutatótanár.

A pedagógus életpályamodell első szakasza a – más értelmiségi pályákon már létező - gyakornoki státusz. A Nemzeti köznevelési törvény szövegéből kiolvasható a pedagógusokat támogató rendszer létrehozásának terve, így a gyakornokokat támogató struktúra (gyakornokokat támogató szakmai program, szakmai segítői támogatás, gyakornoki vizsgára való felkészülés segítése, minősítő vizsga) kialakításának igénye is.

A gyakornoki státuszt követő Pedagógus I. fokozatba lépéshez a pedagógusnak minősítő vizsgán kell megfelelnie, amely a két- vagy négy tanéves gyakornoki idő lezárását jelenti. A Pedagógus I. és a Pedagógus II. fokozatba lépés kötelező, az utóbbi eléréséhez hosszabb minősítési eljárás szükséges megfelelni. A további két fokozat elérése nem követelmény.

2008-ban az Európai Bizottság által létrehozott Tanárok és oktatók klaszter (szakértői munkacsoport) meghatározta a sikeres bevezető rendszer kritériumait. Ezek a következők:

1. a tanárképzés, a bevezető rendszer és a folyamatos szakmai fejlődés egységessége,
2. a tiszta szerepkörök és felelősségi viszonyok megteremtése,
3. a szereplők közötti kölcsönös bizalmi viszony,
4. a szereplők kiváló minősége,
5. az intézmény vezetőjének kiválósága – a jó közoktatási vezető,
6. megfelelő pénzügyi támogatás és egyéb elismerés valamennyi támogató tevékenységhez,
7. megfelelő minőségbiztosítás kialakítása (Stéger, 2010).

A fentiekkel összhangban, a gyakornokok támogatása a szakmai segítő részéről nem elszigetelten zajlik. Illeszkednie kell a pedagógusok folyamatos szakmai fejlődésébe, nemcsak a gyakornokok támogatása mint tevékenység, hanem az erre való alkalmasság, a szakmai segítő kiválósága révén is. Egyéni szinten a kölcsönös felelősség, bizalom közegében valósul meg a kapcsolat, amelyben a szerepköröket és a felelősségi viszonyokat egyértelmű szabályok rögzítik, de amelyben ki tud bontakozni a gyakornok

szakmai önazonossága és hivatástudata, hivatássonosága¹ is. A támogatás személyes szintjén túl a szakmai és a közösségi támogatást is biztosítani kell, ez utóbbiak az intézményvezetés és a nevelő testület támogatása és hálózatosodás révén valósulhatnak meg.

1.1.1 A bevezető szakasz keretei és a hálózatosodás támogatása

A pedagógusok szakmai előmeneteli rendszere, és az ehhez kapcsolódó szintleírások, valamint a gyakornoki vizsga követelményei alapján körvonalazhatóak a bevezető szakasz kompetenciákhoz köthető keretei, melyeket részletesebben az „Elméleti alapvetések” c. koncepció tartalmaz. Lényeges elem a 15 – 15 órás képzést követően a szakmai segítők és a gyakornokok hálózati tanulásának támogatása a pilot programon belül, kistérségi és országos szinten is. A támogatás a folyamatos szakmai fejlődés megvalósulása egy elemeként is felfogható. Ennek fő komponensei

- a honlapokon keresztül történő támogatás, valamint
- a *szakmai tanuló közösségek* (Professional Learning Communities) mintájára létrejövő:
 - gyakornoki hálózat építése és szakmai támogatása,
 - a szakmai segítők (mentorok) hálózatának építése, a hálózat működésének szakmai támogatása.

A szakmai tanuló közösségek céljai:

- tanulási lehetőség teremtése azonos tevékenységi területről érkező kollégák együttműködésének támogatására

A szakmai tanuló közösségek általános jellemzői:

- a mindennapi életben kifejezésre jutó víziók és értékek megosztása,
- nyitottság az új ötletekre és megoldások bemutatása,
- együttműködő csoportok közös célok elérésére,
- a szándékok megfogalmazása helyett folyamatos fejlesztés és értékelés,
- reflektív gyakorlat a tevékenységek hatásának elemzésére.

A szakmai tanuló közösségek a pilot program részeként szervezett műhelymunkák keretében valósulhatnak meg, de szeretnénk elérni, hogy ez a projekttől függetlenül is működő gyakorlattá váljon.

- *Kritikus barát csoportok* létrehozása és működtetése.

Várható eredmények:

- a kapcsolati háló szélesedése,
- szakmai párbeszéd,
- a bizalmon alapuló szakmai kapcsolatok,
- az elkötelezettség szintjének növekedése,
- a résztvevők szakmai tudatosságának fejlődése.

¹ Allport, 1960, 1981, Bagdy E. 1996, In: Bagdy E., 1999. A humán segítő szolgáltatást nyújtó foglalkozások (pl. pedagógus, gyógytornász, pszichológus, orvos) körében használt fogalom, ahol a személyiség egyben a munkaeszköz is.

1.1.2 A gyakornokok támogatásának elemei a pilot programban

Érintettek	Célok	Tevékenységek	Módszerek	Veszélyek
Szakmai segítő	a gyakornok támogatása <ul style="list-style-type: none"> • a pedagógusmesterség, • a hivatásgyakorlás, • a pályaszocializáció és • a gyakornok kompetenciáinak fejlesztése területein, • a gyakorlati feladatok megoldásában és az • intézményi integrációban 	<ul style="list-style-type: none"> • segítség a gyakornok szakmai fejlődési tervének összeállításában • gyakornok kompetenciáinak fejlesztése • óralátogatások • óramegbeszélések • dokumentumok elemzése • részvétel műhelyeken • felkészítés a pilot minősítő vizsgára 	<ul style="list-style-type: none"> • megbeszélések, folyamatos és kölcsönösen tiszteletteljes, elfogadó kommunikáció, együttműködés • reflexiók és önreflexió alkalmazása reflektív napló • kétkörös tanulás • belső és külső műhelymunkák • a reflektív gyakorlat támogatása: kritikus barát módszer 	alá-és fölérendeltségi viszony kialakítása, segítő szindróma az önreflexió korlátai
Gyakornok	<ul style="list-style-type: none"> • a pedagógus identitás alakítása • integráció az intézményi, szakmai közösségekbe • nézetrendszer alakulása szaktárgyi, oktatási - nevelési kérdésekben 	<ul style="list-style-type: none"> • szakmai fejlődési terv összeállítása • a szakmai segítő óráinak látogatása • óraelemzések, megbeszélések 	<ul style="list-style-type: none"> • megbeszélések, folyamatos és kölcsönösen tiszteletteljes, elfogadó kommunikáció, együttműködés • reflexiók és önreflexió alkalmazása • kétkörös tanulás reflektív napló • belső és külső műhelymunkák • a reflektív gyakorlat támogatása: kritikus barát módszer 	együttműködés hiánya az önreflexió korlátai
Intézményvezető	<ul style="list-style-type: none"> • a szakmai vezető, • a gyakornok és a 	intézményen belüli műhelyek		

	• tantestület munkájának támogatása			
Tantestület	intézményen belüli tudásmegosztás			
Szak-tanácsadó	megfelelő képzések ajánlása, fejlődési út támogatása, kapcsolatteremtés: pl. intézmények közötti műhelyek, a tudásmegosztás támogatása, hasonló profilú intézmények kapcsolatba lépésnek segítése			
Közeli, rokon iskolák	<ul style="list-style-type: none"> • szakmai segítők intézmények közötti tudásmegosztása • gyakoronokok tapasztalatainak megosztása 	<ul style="list-style-type: none"> • műhelymunka • honlap támogatás • óralátogatások • online és offline hálózatok 	Professional Learning Communities – szakmai tanuló közösségek létrehozása	

Gyakorlati megvalósítás

2.1 A szakmai segítő kiválasztása

2.1.1 Bemeneti feltételek

A 2009-ben zajlott Nemzetközi mentorképző programban 13 európai ország 22 intézménye vett részt². A munka megkezdése előtt felmérték a részt vevő országokban zajló mentori tevékenységet. A vizsgálat egyik megállapítása szerint nem elég jó pedagógusnak lenni ahhoz, hogy valaki jó mentor legyen. Vannak olyan kompetenciák, melyek erősebben köthetők a mentoráláshoz, mint a tanítás gyakorlatához (ilyenek a fiatal felnőttekkel való foglalkozás pszichológiája, a kapcsolatteremtés, az értékelés és a segítség sajátos feladatai és ennek gyakorlata (Kotschy, 2011)³.

A szakmai előmeneteli rendszerhez kapcsolódó szintelírásokban megfogalmazott, a szakmai segítőtlől általánosságban elvárt kompetenciákon túl a mentorok kiválasztásának szigorú kritériumok szerint kell történnie. A rangidősség és a hierarchiában elfoglalt hely kevésbé fontos, mint a minőség és a személyközi kompetenciák, a kommunikációs készség, a kezdő pedagógusok tanulásáról való tudás. E szempontok mellőzése esetén fennáll a veszélye, hogy a mentorok konzervatív módon befolyásolják az új pedagógusok gyakorlatát, korlátozva az új módszerek iránti érzékenységüket, a különböző tanítási megközelítések vagy stratégiák kipróbálásának igényét. A mentorképző programok és a mentorálás gyakorlata a professzionális fejlődés három területén fejti ki hatását:

- a személyes pedagógiai fejlődésben,
- a szakmai tapasztalatok tudatos megosztásában és a
- vezetés perspektívájának jobb megértése (Hunling és Resta, 2001, In: *Commission Staff Working Document*, 2010)⁴.

Általánosságban elmondható, hogy a gyakornokokat segítő kiválasztásának alapfeltétele a megfelelő idejű és minőségű szakmai gyakorlat, a szakmai elismertség és a feladatra való motiváltság.⁵

Az OH szempontjain túl, az OFI további lényeges szempontokat határozott meg a mentorok kiválasztásához, melyeket jelen dokumentumban *A képzések célcsoportja* c. pont alatt rögzítettünk.

² Teacher Induction: Supporting the supporters of novice teachers in Europe (TISSNTE) www.tissnte.eu - 2006-2009

³ Kotschy Beáta (2011) Mentorálás – A pályakezdő tanárok támogatása. Interjú Kotschy Beátával URL: http://www.tpf.hu/upload/docs/konyvtar/egyeb/almaafan2/006_KotschyBeata_k.pdf Utolsó letöltés: 2013. 02. 24.)

⁴ Commission Staff Working Document – Developing Coherent and System – wide Induction Programmes for Beginning Teachers – A Handbook for Policymakers, Brussels, 2010 http://ec.europa.eu/education/news/doc/sec538_en.pdf

⁵ M. Nádasi Mária (2010): A közoktatási mentorképzés koncepciója – nyitott kérdések. In: A mentorfelkészítés rendszere, próbája, a mentorképzés szakterületi előkészítése.

2.2 A szakmai segítők és a gyakornokok képzése

2.2.1 A szakmai segítők képzésének célcsoportja

Az OFI által kiválasztott, és az OH részéről 30 órás képzésben felkészített 20 fő szakmai segítő. Az OH által már képzett csoport további képzése valósul meg 15 órában.

A mentorok (szakmai segítők) (20 fő) és a gyakornokok (50 fő) kiválasztása az OFI által megadott szempontok, illetve a Megvalósíthatósági tanulmányban foglaltak szerint történik. Ezek a következők:

- fejlesztési szempontból elhanyagolt kisiskolák, feladat-ellátási helyek pedagógusai,
- szakiskolák közismereti tanárai,
- a TÁMOP 3.1.5/12-2012-0001, a pedagógusok szakmai támogatását célul kitűző kiemelt projekthez együttműködő partnernek jelentkezett intézmények pedagógusai.
- Olyan szakmai segítők, akik
 - biztos szakmai tudással, sokrétű szakmai tapasztalattal és gazdag módszertani repertoárral rendelkeznek,
 - elhivatott, példamutató és reflektív pedagógusok,
 - a szervezet meghatározó tagjai,
 - empátikus, együttműködő, támogató attitűddel rendelkeznek, nyitottak a kölcsönös tanulásra,
 - előny, ha van már mentorálási gyakorlatuk és vagy képzettségük.

8

2.2.2 A gyakornokok képzésének célcsoportja

Az OFI által kiválasztott 50 fő, felkészítendő gyakornok.

- fejlesztési szempontból elhanyagolt kisiskolák, feladat-ellátási helyek pedagógusai,
- szakiskolák közismereti tanárai,
- a TÁMOP 3.1.5/12-2012-0001, a pedagógusok szakmai támogatását célul kitűző kiemelt projekthez együttműködő partnernek jelentkezett intézmények gyakornokai.

2.2.3 A képzések tervezett témái

2.2.3.1 Szakmai segítők képzése

- A jogszabályi környezet áttekintése,
- a szintleírásokhoz kapcsolódó szakmai segítői kompetenciák,
- a gyakornokok támogatásának elméleti és gyakorlati kérdései,
- a pilot év szakmai tartalma, tevékenységei és eseményei,
- dokumentálás (a gyakornok fejlesztésének, támogatásának terve, megfigyelési dokumentumok, portfólió, reflektív napló, önelemző értékelés),
- a pilot minősítő vizsga.

2.2.3.2 Gyakornokok képzése

- A jogszabályi környezet áttekintése,
- a szintleírásokhoz kapcsolódó gyakornoki kompetenciák,
- a szakmai segítőtől és a pilot programtól várható elméleti és gyakorlati segítség optimális kinyerése,
- a pilot év tartalma,
- dokumentálás (portfólió, szakmai fejlődési terv, megfigyelési dokumentumok, reflektív napló, önelemző értékelés),
- a pilot minősítő vizsga.

9

2.2.4 Módszerek, munkaformák

A képzés és a gyakornokok támogatásának szempontjai részben egybeesnek: fontos szempont a kollegialitás és a kölcsönösség bizonyos szintjének elfogadása.

A megismerés – a tartós változás előidézésének – módszerei (a szakmai segítő változása és a gyakornok segítése is a kölcsönös egymásra hatás szemlélete alapján) a következők:

- metafora, gondolattérkép, szereprepertoár rács
- a pedagógusok elképzelései, hiedelmei, gyakorlata, tapasztalatai, kétségei jó alapul szolgálnak a továbbképzéshez
- a kétkörös tanulás (saját nézetek megkérdőjelezése, vizsgálata, alakítása) a pedagógus felülvizsgálja saját gyakorlatát, ami érzelmi és tudati tényezőket is aktivizál és konfliktusokkal járó, támogatást igénylő folyamat
- a reflektív gyakorlat (önreflexiók) – a szakmai fejlődés hajtóereje, reflektív napló. A reflect-for-action, a reflect-in-action és a reflect-on-action – a cselekvés előtti, a cselekvés közbeni és a cselekvésre való reflektálás képessége (Schön, 1983; Falus, 2001; 2004; Szivák, 2010)
- kritikus – barát módszer, a társas tanulás módszerei.

Egyéb, a képzésen, és a saját élmény beépülésére alkalmazható módszerek:

- előadás,
- interaktív előadás,
- megbeszélés,
- kooperatív feladatmegoldás,
- akcióterv készítése,
- óramegfigyelés,
- videós óraelemzés,
- óraelemzés „élesben” (azaz óraelemzés élőben, alkalmazó gyakorlás),
- reflektív módszerek,
- reflektív napló készítése,
- önreflexió,
- hospitálás egymás tanóráin, a gyakornokok egymás óráit is meglátogathatják

- írásos elemzés készítése a gyakorlati feladatokról,
- drámapedagógiai eljárások,
- munkaportfólió készítése,
- a portfólió elemzése,
- saját óra tartása, elemzése,
- esetelemzés,
- nyomtatott szövegek feldolgozása (M. Nádasi, 2010, 23.).

2.2.5 Ellenőrzés, értékelés, tapasztalatok összefoglalása

- A képzésen, saját élményként is, a fejlesztő értékelés különböző formáit alkalmazzuk, ilyen a szakmai szempontból korszerű módszer például a reflektív levél, a reflektív napló, a portfólió, az összefoglaló önelemző értékelés.
- A képzést követően, a pilot program megvalósulásának ideje alatt a reflektív napló vezetését és a szakmai segítői, valamint a gyakornoki portfólió vezetését javasoljuk. A portfólió kezdetben, a képzés ideje alatt munkaportfólió, a pilot minősítő vizsgára készülve, vagy a minősítési eljárásban azonban, a megfelelő szempontok szerinti válogatással, az értékelési portfólió elemét képezi.
- A képzés tartalmi elemeiről, a képzés megvalósításáról elégedettségi kérdőívet töltetünk ki a résztvevőkkel.
- A képzések tapasztalatait összefoglalóban dokumentáljuk.

10

2.3 A támogatás egyéb formái

2.3.1 Honlap-támogatás a képzésekhez kapcsolódóan és a pilot program ideje alatt

A program ideje alatt támogató honlapot tervezünk az OFI egy létrehozandó alhonlapján. Ezen mind a szakmai segítő, mind a gyakornokok regisztrált felhasználók lehetnek és online kapcsolatot tarthatnak egymással.

A honlapon támogató anyagok jelennek meg, képzési kínálatot adunk, és különböző módokon (egyéni konzultáció, fórumok, azonos idejű és aszinkron kommunikáció) biztosítunk lehetőséget a szakmai párbeszédre.

A honlap terveink szerint a következő funkciókat tölti be:

- alapinformációk a pilot programmal kapcsolatban (program-elemek, események időpontjai, helyszínek),
- a képzések támogatása,
- a képzések tapasztalatainak összegzése,
- a műhelymunkák támogatása,
- a pilot minősítő vizsga előkészítése,
- szakirodalmi ajánlások,
- kommunikációs felület,
- jó gyakorlatok megosztása,
- dokumentum-minták megjelenítése.

2.3.2 Tudásmegosztás

Az offline, személyes találkozásokon alapuló tudásmegosztást a következő módokon támogatjuk:

2.3.2.1 Intézményen belüli tudásmegosztás

- óralátogatások,
- megbeszélések,
- műhelyek révén.

11

2.3.2.2 Intézmények közötti tudásmegosztás lehetséges formái

- óralátogatások,
- megbeszélések,
- műhelyek,
- konferenciák,
- publikálás.

A koncepció projektszintű megvalósításának lépései

12

TEVÉKENYSÉG	LÉPÉSEK	ÉRINTETTEK	HATÁRIDŐ
A koncepció kialakítása	<ul style="list-style-type: none"> a gyakornokokat támogató rendszer koncepciójának elkészítése, a megvalósítás gyakorlati lépéseinek kidolgozása 	OFI TÁMOP 3.1.5. 3. Alprojekt, 2 téma	
A képzési terv elkészítése előtt szükséges lépések	<ul style="list-style-type: none"> előkészítés: a TÁMOP 3.1.5 projekt megvalósításába jelentkezett együttműködő partnerek megszólítása a mentorok (szakmai segítők) (20 fő) és gyakornokok (50 fő) kiválasztása az OFI által megadott szempontok, illetve a Megvalósíthatósági tanulmányban foglaltak szerint a kiválasztott szakmai segítők és gyakornokok tájékoztatása megállapodás megkötése (intézményvezető, szakmai segítő, gyakornok és OFI) online felület létrehozása, megjelenés biztosítása pilotindító munkakonferencia szervezése és megtartása a szakmai munka kezdetekor 	<p>20 szakmai segítő és 50 kiválasztott gyakornok</p> <p>intézményvezető, szakmai segítő, gyakornok és OFI; OFI TÁMOP 3.1.5. 3. Alprojekt, 2 téma, OH</p>	<p>2013. 08. hó</p> <p>2013. 09. hó</p>
A képzés folyamata	<ul style="list-style-type: none"> 15-15 órás képzési program fejlesztése 20 szakmai segítő és 50 gyakornok számára, a szakmai segítők illetve a gyakornokok képzésének előkészítése képzési terv és segédanyagok elkészítése bővíthető formátumban, az egységes képzésfejlesztési csomag alapján 	OFI TÁMOP 3.1.5. 3. Alprojekt, 2 téma	2013. 09. hó

	<ul style="list-style-type: none"> • a portfólió elemeinek kidolgozása a képzés hasznosulásának támogatására, a munkaportfólió bővítésére - a szakmai segítő és a gyakornok esetében is szükséges • reflektív napló tartalmi elemeinek kidolgozása, • a szakmai fejlődési terv és az önelemző értékelés szempontjainak összeállítása, • a jegyzőkönyvek, emlékeztetők formátumának meghatározása (sablon) • elégedettségi kérdőív kidolgozása • a képzések lebonyolítása • dokumentáció 		2013. 10. hó
A képzéseket követő tevékenységek és a támogatás megvalósulása	<ul style="list-style-type: none"> • a gyakornoki év szakmai pilot programjának kialakítása • felkészítés a próba - gyakornoki minősítő vizsgára 10 hónap időtartamú pilot program keretében • a gyakornokok reflektív fejlődési tervének elkészülése • gyakornokok szakmai fejlődési tervének elkészülése • a munkaportfólió tartalommal való megtöltése • hálózatépítés: személyes támogatás a hasznosulásban - műhelyfoglalkozások szervezése a szakmai segítő és a gyakornokok számára: a tapasztalatok jelenléti megosztása • honlap-támogatás: online támogatás a hasznosulásban • folyamatos dokumentálás: minden feladathoz, rész-elemhez megfelelő dokumentum kidolgozása szükséges. Meg kell jelölni a célokat, az eljárásokat és a módszereket. Az események után emlékeztető jegyzőkönyveket kell készíteni. 	OFI TÁMOP 3.1.5. 3. Alprojekt 2 téma gyakornokok gyakornokok és szakmai segítő OFI TÁMOP 3.1.5. 3. Alprojekt 2 téma webfejlesztők OFI TÁMOP 3.1.5. 3. Alprojekt 2 téma és szakmai segítő, gyakornokok	2013. 08. hótól 2013. 07. hóig 2013. 10. hó

	<ul style="list-style-type: none"> a 10 hónapos pilot program végén záró reflektív levél és önelemző értékelés formájában megvalósuló visszajelzés a fejlődésről - a szakmai segítők és a gyakoronokok részéről 	szakmai segítők és gyakoronokok	
A pilot program zárása	<ul style="list-style-type: none"> 2014 júliusában próba - minősítő vizsgával zárul a pilot program a gyakoronokok számára, az értékelést három szakmai segítők végzi, megvalósítói záró értékelés, tanulmány, valamint policy javaslatok a gyakoronoki program alakulására, záró munkakonferencia az OH-val közösen, a tervek és a tapasztalatok megosztása konferenciákon történik 	szakmai segítők és gyakoronokok, OH OFI TÁMOP 3.1.5. 3. Alprojekt, 2 téma OFI, OH	2014. 07. hó 2014. 08. hó
A pilot program szakmai nyomon követése	<ul style="list-style-type: none"> a programban részt vevő szakmai segítők és gyakoronokok tapasztalatainak összegzése, dokumentáció, disszemináció 	OFI TÁMOP 3.1.5. 3. Alprojekt, 2 téma	2014. 08. hótól

A szükséges dokumentumok

A szakmai segítők és a gyakornokok képzést követő támogatására a következő dokumentumokat szükséges kidolgozni (részben mintaként vagy sablonként):

- a szakmai segítők kiválasztásának szempontrendszere,
- szakmai megállapodás dokumentumai (az intézmény vezetése és szakmai segítő, illetve szakmai segítő és a gyakornok, valamint az OFI között),
- gyakornoki program az eljárásrenddel a szakmai segítő, az intézmény, a gyakornok számára – éves bontásban,
- képzési terv és segédanyagok,
- gyakornoki szabályzat a gyakornok és a szakmai segítő számára,
- megfigyelési dokumentumok a kijelölt feladatok alapján (személyes illetve szakmai támogatás és megvalósítandó célok segítésére),
- önreflexiót segítő dokumentumok (pl. reflektív napló, önelemző értékelés),
- gyakornoki és mentori munkaportfólió,
- értékelési dokumentumok (a képzők, a szakmai segítő és a gyakornok munkájára vonatkozóan is)
- elégedettségi kérdőív
- jegyzőkönyvek, emlékeztetők sablonjai.

A műhelymunkák tapasztalatainak felhasználása

5.1 A műhelymunkák tapasztalatai

Az OFI-ban 2013 februárjában tartott mentor illetve gyakornok – műhelyek gyakorlati tapasztalatait az alábbiakban foglaltuk össze. A szakmai segítői, mentori és gyakornoki visszajelzések segítségével szolgálhatnak a képzések megtervezésében és a további, 10 hónapon keresztül történő támogatás tervezésében. A megfogalmazott tapasztalatok, nagy vonalakban csoportosítva, a következő szempontok szerint oszlanak meg: - a szerepek megfogalmazása, tisztázása, - a szakmai segítség elemei, - a kapcsolat minősége és - a szervezés, a keretek tisztázása.

16

5.1.1 Mentor (szakmai segítő) műhely

Amit a szakmai segítő a gyakornoknak nyújt	Ami a szakmai segítőt segítené
szakmai tudás	a mentor (szakmai segítői) szerep tisztázása
kezdő pedagógus saját pedagógiai attitűdjeinek megtalálása	elismerés
személyiséget fejleszt	rugalmas tantestület
gyakorlatvezetésben szerzett tapasztalat	a mentorált/gyakornok magasabb szintű szakmai tudása (alapképzés)
életszerű helyzetek megismerése	szervezeti kultúra fejlesztése a tantestületben
a pályára kerülés első három évében megszerzhető pedagógus kompetenciák fejlesztése	szakmai műhelyek biztosítása
reflexió segítése	mentálhigiénés gondozás- közösségi élmények, kiegészítés ellen
fegyelmezés és következményei	az egymásnak megfelelés fontos szempont
kommunikáció a szülőkkel, a kollégákkal	a mentor (szakmai segítő) kiválasztásának készüljön szempontrendszere
segítség elmélet és gyakorlat összekapcsolásában	a kezdő tanárok támogatása formalizált legyen
keretek meghatározása	tankerületi koordináció
	adminisztráció csökkentése, megbízott/megbízó egyeztetés
	órakedvezmény

5.1.2 Gyakornok műhely

Ami a gyakornokot segíti	Ami a gyakornokot segítené
a szakmai segítő személyes jelenléte → biztonságérzet,	a szakmai segítő: fontos személy a pályakezdés éveinek támogatásában, legyen személyesen jelen
egymás kiegészítése, elfogadó légkör	a szakmai segítő és a gyakornok személye

	illeszkedésének, összhangjának figyelembe vétele, ennek hiányában 3. személy bevonásának lehetősége
építő kritika alkalmazása, a fókusz ne a negatívumokon legyen, bízzon a gyakornokban, segítsen neki a kibontakozásban	
nyitottság, félelmek, hiányok is bevallhatóak legyenek	
legyen partnerkapcsolat, ne legyen alá-fölé rendeltség	
segíti az önreflexiókat a pozitív légkör – bírál, vagy segíti a célokat, tevékenységeket megfogalmazni	
az együtt-munkálkodás lehetőségei (pedagógus – gyerek – szülő)	megbeszélésre szánt több idő
építő kritika szükségessége, bírálat megfogalmazásának fontossága, a pozitív megerősítés, a tapasztalat átadása (pozitív, negatív),	
szülőkkal való kommunikáció fogadóórák, szülő-pedagógus kommunikáció konfliktusok alkalmával kapott segítség	a szülőkkal való kommunikáció, a szülői értekezletek, fogadóórák megtartása, konfrontáció kezelése a szülőkkal, tanácskérés a pedagógustól a szülők részéről
kapcsolati minőség: legyen elfogadó – „kolléga” megszólítás, pozitív megerősítés	fontos a kolléga bemutatása, a megnevezés, ami az identitás alakulásában is segít (az iskolában például kistanár, jelölt, pedagógus kolléga vagy esetleg „Gyakornok”?)
tanuló csoportra vonatkozó információk megosztása	hiányzik a mentori/szakmai segítői támogatás szervezett formája közös tervezéssel, konzultációkkal, rövid és hosszabb távú célok kidolgozásával, egy-egy kiválasztott szempontú óramegfigyeléssel.
támogatás a fegyelmezési problémák kezelésében	a képzésben nem készülnek fel a „mély vízre”, ilyenek: az adminisztrációs munka, a naplók kitöltése, fegyelmezési ügyek, motiválás;
újdonságokat fogadja el a szakmai segítő – generációs különbségek: a hozzáállásban például a fiatalos lelkesedés, lendület hiányát a gyakornok segíteni tudja	
hozzáértés (IKT), teherbírás (játék pl.)	

Irodalomjegyzék

Bagdy Emőke (1999): Altruizmus, segítő hivatás, személyiség, In: Kállai János és Gál Bála (szerk.) (1999): Az első találkozás jelenségvilága a segítő kapcsolatban. Janus/Osiris.

Berliner, David C. (2005): Szakértő tanárok viselkedésének leírása és teljesítményeik dokumentálása. Pedagógusképzés, 3. évf. 2. szám, 2005. 71-91.

Commission of the European Communities (2007): Communication from the Commission to the Council and the European Parliament Improving the quality of teacher education. http://ec.europa.eu/education/com392_en.pdf Utolsó letöltés: 2012. 12. 06.

Commission of the European Communities (2008): Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Improving competences for the 21st Century: An Agenda for European Cooperation on Schools. http://ec.europa.eu/education/school21/com425_en.pdf Utolsó letöltés: 2012.12. 06.

Commission Staff Working Document – Developing Coherent and System – wide Induction Programmes for Beginning Teachers – A Handbook for Policymakers, Brussels, 2010 http://ec.europa.eu/education/news/doc/sec538_en.pdf Utolsó letöltés: 2013. 05. 20.

Falus Iván (2001): Pedagógus mesterség – pedagógiai tudás. Iskolakultúra, 2001/2. 21-28. o.

Falus Iván (2004): A pedagógussá válás folyamata. *Educatio*, 3. sz. 359-374.

Hunya Márta (2013): A pedagógus-továbbképzés és a képzésfejlesztés, valamint a pedagógusok szakmai fejlődése támogatásának koncepciója

Kákonyi Lucia (2013): A pedagógusok szakmai támogatásának nemzetközi gyakorlata. TÁMOP 3.1.5/12 Belső anyag

Kálmán Orsolya (2011): A folyamatos szakmai fejlődés helyzete Finnországban különös tekintettel a pedagógusképzés bemeneti és kimeneti feltételeire. In: Falus Iván (2011 szerk.): Tanári pályaalakalmasság – kompetenciák – szttenderdek Nemzetközi áttekintés. Eszterházy Károly Főiskola, Eger.

Korthagen, F., és Vasalos, A. (2008): 'Quality from within' as the Key to Professional Development. Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association, March, 2008, New York. URL: <http://post.queensu.ca/~ste/AERA2008/korthagen.pdf> Utolsó letöltés: 2013. 05. 21.

M. Nádaszi Mária (2010): A közoktatási mentorképzés koncepciója – nyitott kérdések. In: *A mentorképzés rendszere, próbája, a mentorképzés szakterületi előkészítése*. TÁMOP – 4.1.2/08/2/B/KMR PÁLYÁZAT 3.2 ALPROGRAM

Kotschy Beáta (2011): Mentorálás – A pályakezdő tanárok támogatása. Interjú Kotschy Beátával. URL:

http://www.tpf.hu/upload/docs/konyvtar/egyeb/almaafan2/006_KotschyBeata_k.pdf

Utolsó letöltés: 2013. 02. 24.

Rapos Nóra (2011): A pedagóguspálya folyamatos szakmai fejlődésre épülő modellje Angliában. In: Falus Iván (2011 szerk.): Tanári pályalkalmasság – kompetenciák – sztenderdek Nemzetközi áttekintés. Eszterházy Károly Főiskola, Eger.

Stéger Csilla (2010): A pályakezdő tanárok bevezető támogatási rendszerével kapcsolatos uniós törekvésekről. In: Pedagógusképzés, 8 (37), 2010/1. URL:

http://pedagoguskepzes-halozat.elte.hu/wp-content/uploads/2011/02/Pedagoguskepzes_2010_1szam.pdf

Utolsó letöltés: 2013. 02. 15.

Stéger Csilla (2012): Doktori disszertáció, *Tanárképzési helyzetkép a bolognai reformok után*, Tézisek

URL: http://nevelestudomany.phd.elte.hu/wp-content/uploads/2012/02/Stéger_Csilla_tézisfuzet_magyar.pdf

Utolsó letöltés: 2013. 02. 19.

Szénásiné Steiner Rita (2010): Mentorprogramok az Egyesült Államokban. In: A mentorképzés rendszere, próbája, a mentorképzés szakterületi előkészítése. TÁMOP – 4.1.2/08/2/B/KMR PÁLYÁZAT 3.2 ALPROGRAM

Szivák Judit (2010): A reflektív gondolkodás fejlesztése. Magyar Tehetségsegítő szervezetek Szövetsége.

EU a tanárok szakmai fejlődése munkacsoport

Education & Training - http://ec.europa.eu/education/school-education/policy_en.htm

Utolsó letöltés: 2013. 05. 23.